

SCHETS

VAN HET KLIMAAT VAN NOORDELIJK ALGIERS.

DOOR

H. G A Y,

leeraar aan de school te Blidah, lid der Meteorologische Vereeniging van Algiers
en van de Fransche Botanische Vereeniging.

In de gematigde luchtstreek van Centraal-Europa heeft de plantengroei zich naar de jaargetijden te regelen; de planten ontkiemen en vormen zich tot jonge individuen in de lente, komen tot hun vollen wasdom in den zomer en rijpen hunne vruchten in den herfst; het was derhalve zeer passend, dat een der maanden van dit laatst genoemde jaargetijde ten tijde der eerste Fransche Republiek »Fructidor'' werd genoemd. Na den oogst worden de bladeren der boomen geel en vallen af; de eenjarige planten gaan geheel te gronde, de overblijvende kruidachtige daarentegen sterven tot den wortel af, welk laatste orgaan gedurende den winter de gansche plant representeert, en in de lente weder nieuwe bladeren en stengels voortbrengt. Gedurende het koudste jaargetijde is alle plantenleven onder de sneeuw begraven.

In de warmere kustlanden der Middellandsche zee, en vooral in Noord-Africa, is de verandering der jaargetijden met betrekking tot den plantengroei niet dezelfde. Hier is het in den *zomer*, dat het plantenleven verdwijnt en de aarde rust. De oorzaak is de voortdurende droogte, die dit jaargetijde steeds kenmerkt. Van het einde van Mei, of wel van het midden der maand Juni, tot September valt er geen druppel regen; een brandend heete zuidenwind, de vreeselijke sirocco, verhoogt de werking der zon; menschen en dieren ademen slechts met

moeite, terwijl alle plantengroei verdwijnt; de oogst is nu reeds afgelopen en de druiven zijn bijna rijp; gelukkig wanneer de bladeren van den wijnstok niet door insecten vernield worden, zoodat de vruchten worden blootgesteld aan den invloed van den Sirocco. Het gansche land vertoont nu het beeld van een woestijn, evenals zulks in andere landen in het midden van den winter het geval is; de rivieren zijn opgedroogd en de verbrande grond vertoont nergens plantengroei. Wanneer op sommige beschaduwde plaatsen de soorten van het geslacht *Citrus* hunne bladeren behouden en dus hoop geven op hunne vruchten, zoo is zulks slechts te danken aan de kunstmatige besproeiing van den grond; het onontbeerlijke water is echter niet overal te vinden.

Op dit tijdperk van droogte, gevaarlijk in de eerste plaats voor Europeanen die nog niet aan het klimaat zijn gewend, volgt een aangenaam jaargetijde, het best te vergelijken met de lente in Europa. Hier laat ik volgen wat een welbekende en overal hoogeschatte geleerde, de heer DURANDO te Algiers, daarvan heeft gezegd; de heer D. bestudeerde reeds sedert 30 jaren de flora der provincie:

»Na drie of vier maanden droogte, waardoor de kruidachtige
 »plantengroei geheel wordt vernietigd, komt eindelijk de regen in
 »het eerste gedeelte van October of wel in de eerste helft van Sep-
 »tember de aarde verfrisschen. . . Bijna onmiddellijk is de grond be-
 »dekt met planten en bloemen; het is onze lente en men is steeds
 »verheugd deze plotselinge verandering in de natuur te zien plaats
 »grijpen. Thans verschijnen het eerst de bolgewassen, behoorende tot
 »de klasse der *Monocotyledonen*; zij zijn overal te zien, zelfs op de
 »voetpaden en wegen; natuurlijk worden zij hier schielijk door de
 »voertuigen vernield. Het zijn hoofdzakelijk de volgende soorten:
 »*Merendera ficifolia* CAMB, *Colchicum autumnale* L., *Colchicum Bartoloni*
 »KUNTH, *Scilla autumnalis* L., *Scilla parviflora* DESF, *Scilla anthericoides*
 »DESF, *Scilla fallax* STEINH, *Scilla lingulata* POIRET, *Leucjum autumnale* L.,
 »*Narcissus cupanianus* GUSS, *Spiranthes autumnalis* RICH, *Amaryllis lutea* L.,
 »*Narcissus serotinus* L., *Arum arisarum* L, *Biarum Bovei* BLUME; daar-
 »enboven zijn *Scilla maritima* L., *Scilla undulata* L., *Pancretium mari-*
 »*timum* L., en *Pancretium collinum* COSS & DR. reeds van Juli af in
 »bloeï en blijven daarmee voortgaan tot October. Tevens kunnen
 »hier nog vermeld worden: *Cyclamen africanum* DOISS. & REUT. en *Ra-*
 »*nunculus bulbatus* L., beiden met naar viooltjes riekende bloemen;
 »deze, benevens *Leontodum tuberosum* L. en *Thrinicia tuberosa* D. C. zijn

»zeer algemeen. De gele kleur, die omstreeks dezen tijd over de weiden is uitgespreid, wordt veroorzaakt door de bloemen van laatstgenoemde plant evenals zulks met de soorten van *Ranunculus* in Europa het geval is. De wortelknollen dezer plant worden hier »kattepootjes» genoemd en veel door kinderen verzameld." (*Association Française pour l'avancement des sciences, Congrès de Paris 1878*).

Terzelfder tijd bloeien de volgende planten en rijpen ook tevens hunne vruchten: *Plumbago europaea* L. met indigo-blaauwe bloemen; *Culamintha heterotricha* BOISS. & REUR. naar melisse en kruisemunt riekende; *Panicum colonum* LANGE. & WILLK. en *Panicum Crus Galli* L. bedekken de kanalen der kunstmatige besproeiingen en maken alzoo misbruik van de hun verleende gastvrijheid. *Chenopodium ambrosioides* L. uit Mexico; deze sterk aromatisch riekende plant is hier bijna overal geacclimatiseerd.

Wanneer de eerste koude zich doet gevoelen, d. w. z. wanneer de temperatuur tot 10° C. daalt, is de geheele omtrek bedekt met de groote, als zilver glanzende bloemhoofdjes van *Bellis atlantica*, BOISS. & REUT. terwijl *Iris stylosa* L. hare blauwe bloemen overal op onbebouwde plaatsen, in ravijnen enz. ontplooit; deze plant bloeit den geheelen winter. Nu begint ook het donkere groen der oranjeboomen hier en daar enkele gouden punten te vertoonen en men gelooft zich in de tuinen der Hesperiden. — De Japansche mispel (*Eriobotrya japonica* LINDL.) opent nu hare sterk geurende bloemen.

De bovenste deelen van het Atlasgebergte worden thans met sneeuw bedekt. Dit jaar verscheen de eerste sneeuw reeds gedurende den storm van 25—27 October doch verdween weder binnen weinige dagen; gedurende den winter van 1886—1887 werd geen sneeuw gezien vóór den 1sten December en duurde het sneeuwdek tot het einde van Maart. Bij een bestijging van het gebergte op den 11den April vond ik nog groote hoopen sneeuw onder de boomen (ceders) liggen; dit was tusschen 1400 en 1600 meter boven het niveau der zee: het is echter niet zelden de sneeuw onder den invloed van den sirocco in één enkelen dag te zien verdwijnen. Aan den voet van het gebergte wordt zelden sneeuw gezien en zelfs wanneer er vlokken vallen zijn zij òf reeds gesmolten vóór zij den grond bereiken, òf zij smelten zoodra zij daarop nederkomen. Voor het eerst sinds ik hier woon (mijn verblijf dagteekent van 1883) heb ik het land eenige minuten lang met sneeuw bedekt gezien op den 11den Februari van dit jaar tusschen 9 en 10 uur 's morgens; eveneens zag ik op den 4den Januari voor het eerst

ijs in de slooten in den omtrek. In het algemeen gebeurt het zeer zelden dat men de temperatuur tot beneden het vriespunt ziet dalen; de laagste stand van den thermometer door mij waargenomen was -4° op den 4den Januari ten 7 uur 's morgens. Wanneer het kwik tot 5° daalt heeft men het hier reeds zeer koud; de gemiddelde temperatuur varieert hier in den winter gewoonlijk tusschen 10° en 20° ; slechts wanneer de sirocco waait rijst de thermometer tot boven 20° . In den zomer stijgt de hitte dikwijls boven 40° in den schaduw; de gemiddelde middagtemperatuur is alsdan gewoonlijk 30° .

Hieruit volgt dus dat alle planten, in Europa als koude kasplanten gekweekt, hier in den vollen grond groeien; behalve bijna alle soorten van het geslacht *Citrus* zijn hier ook vele van het geslacht *Laurus* te zien; van deze kunnen genoemd worden: *Laurus gratissima*, *Laurus Cinnamomum*, en in de eerste plaats *Laurus Camphora*. Zeer groote exemplaren dezer soort worden hier gevonden; de plant verdiende op grooter schaal te worden aangekweekt (zie over dit onderwerp mijn artikel in de *Moniteur de l'Algérie* 4 Maart 1887). Verder de soorten van het geslacht *Psidium*, *Anona*, *Eucalyptus* en *Acacia*; *Eriobotrya japonica*, de reeds genoemde japansche mispel, en daarenboven eene menigte andere planten die hier in de tuinen gekweekt worden. Ik moet iedereen, die Algiers wenscht te bezoeken, aanraden niet te verzuimen de tuinen van Marenga, van Algiers, van Bizot te Blidah, van Colea en de kwekerij van Miliana te bezoeken; in een der tuinen alhier is een flink exemplaar van het geslacht *Bombax* te zien.

Dit jaar hebben velen der genoemde planten door de buitengewoon strenge koude geleden. Op de kwekerij van den heer FONTAINE vooral de volgende soorten: *Begonia semperflorens*, *Psidium pyriferum* en *Anona Cherimolia*. Een zekere soort van *Psidium* met kleine vruchten, waarvan ik den naam niet ken (men noemt de plant hier *Goyavier du Japon*) heeft de koude zonder letsel doorstaan. In mijn tuin waren de bloemen van een zekere *Justicia* en ook de jonge takjes van *Laurus Cinnamomum* totaal vernietigd.

In de maand December zijn de bloemen schaarsch doch altijd nog wel in voldoende hoeveelheid aanwezig, om daarvan bloemruikers te vervaardigen; de weilanden vertoonen thans een weelderig groen; *Bellis annua* L. vormt een tapijt van bloemen, hetwelk op een afstand zich als sneeuw voordoet.

In Januari verschijnen de eerste *Orchideeën* in het veld, dan zijn ook de vruchten der *Citrus*-soorten bijna rijp; een variëteit van een

der soorten is reeds in December op onze tafel verschenen. De viooltjes zijn nu overal langs de wegen te vinden en de rozen beginnen te ontluiken. Al naar dat het seizoen vordert, vermeerdert ook het aantal der bloeiende planten. Ik heb in mijn herbarium 30 plantensoorten, in Februari verzameld, en 50 van de maand Maart; het aantal in April en Mei is zóó groot dat het bezwaarlijk is te schatten.

Doch het weder is hier in Maart volstrekt niet zacht; wanneer ik het tegenwoordige jaar uitzonder, is deze maand steeds de koudste van het geheele jaar geweest; het weder verschilt omstreeks dezen tijd weinig van wat wij gewoon zijn in Europa van de maand Maart te verwachten: wind, koude regen en dikwijls zware sneeuw in het gebergte. Deze onaangename tijd duurt echter kort; wanneer de zon doorbreekt, is het zoo goed als oogenblikkelijk lente. Nu ontwaart men een menigte van planten zoo dicht en door elkander groeiende, dat men zou meenen, dat zij vreesden geen plaats te zullen bekomen bij dit algemeene feest der natuur.

Het zou mij te ver voeren hier ook de planten te beschrijven, die in April, Mei en Juni voorkomen: dit zou eene beschrijving der geheele flora van Algiers moeten zijn. Desniettenstaande hoop ik daaraan binnen kort te beginnen, zij het al niet wat de flora der geheele provincie betreft, dan toch wat aangaat de omstreken mijner woonplaats Blidah.
